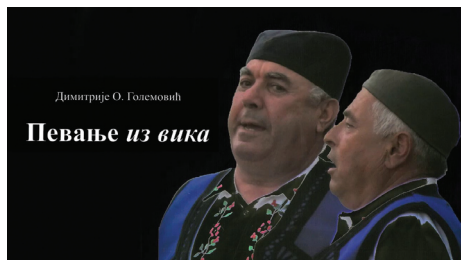

Прикази

Водич кроз певање *из вика*

Димитрије О. Големовић. *Певање „из вика“*. Нова Варош: Друштво за неговање традиционалног певања из вика, 2016, 101 стр.

Два снажна господина зрелих година, обучена у ношњу нововарошког Старог Влаха и устију специфично отворених за певање, чекају нас на насловној страни најновијег научно-литерарног чеда нашег познатог етномузиколога Димитрија О. Големовића, књизи *Певање „из*

вика“. Намерно кажемо „научно-литерарног“, јер нас је аутор већ навикао да се његова, садржински научна проза, одликује једноставним и пријемчивим језиком, који је много ближи домаћој приповеци него савременој етномузиколошкој литератури, неретко исписаној некаквим метајезиком и оптерећеној разним туђицама и конструкцијама које су несвојствене српском. Једноставно, Големовић нас кроз ово (веома озбиљно) штиво води као кроз неоптерећујући путопис, приказујући нам на том путу објекте, али и њихов историјат и суштину.

Да све буде занимљивије, ово својеврсно путовање за читаоца-намерника почиње 1980. годином и сећањем аутора на свој први покушај одређивања теме магистарског рада. Од те, сада већ прилично удаљене године, пролазећи кроз књигу, пролазимо и кроз искуство истраживања преко 600 села у Србији. Стижемо до (можда и очекиваног) блиставог краја.

Големовићево истраживање музичко-фолклорних тајни Србије почело је још у студентским данима, а готово несмањеним темпом траје и данас. Размишљања о темама које су му се наметале годинама излагао је кроз небројена предавања и студије мањег обима. Та размишљања су сада сублимирана и приказана кроз једну књигу наизглед невеликог обима (102 стране, рачунајући и прилоге, уз педесетоминутни компакт-диск са 25 нумера), али великог значаја. Домаћи етномузиколози (и не само они) су прилично упознати са основним карактеристикама старијег двогласног певања у Србији, јасно раздвајајући његове одређене стилове и зоне бивствовања, али нико до сада није на овако систематичан и обухватан начин приступио западним обла-

стима Србије и издвојио оно што се у народној терминологији означава као *певање из века*. Намерно и *певање* издвајамо курзивом, будући да аутор појашњава да се у том крају *песмом* означава само посебна врста развијене мелодије и тематике која не припада најстаријем слоју условљеном стриктном функцијом (сам Големовић у другим студијама ово певање приказује као врх пирамиде развоја хетерофонних облика у нас, тзв. орнаменталну хетерофонију).

Књига је изведена кроз неколико поглавља, која на свој начин доносе и поједине битне одлике поменутог певања, почевши од терминологије, распрострањености и особина текста. Но, чини се да је аутор одлучио да највише пажње посвети карактеристикама мелодије, а посебно елементима који су у досадашњим истраживањима били нешто мање разматрани, а то су интонативне особине и тонски односи. Помињемо их заједно, иако се разматрају у одвојеним потпоглављима, будући да аутор истиче њихову нераскидиву везу. Наиме, Големовић је претпоставио тонске низове, да би потом извршио веома прецизна тонска мерења, која су донекле те претпоставке (изнете на основу „стандардних“ транскрипција) кориговала, па је на тај начин практично установљен тонски систем у ком се одиграва истраживано певање. Сва она специфична звучност, коју слушно толико лако препознајемо и издвајамо из звучног миљеа Србије, овде је показана и поткрепљена фактима, физичким чиниоцима звука, на које често не обраћамо пажњу. Све то је допуњено и посебном појавом подизања интонације у току певане структуре, такође приказаном кроз егзактна мерења, па читалац заиста може добити сасвим јасан увид у јединствено моделирање мелодије у певању *из века*.

Даља прича нас води кроз сазвучне карактеристике, те нас читав пређашњи захват практично уводи у свет народне музичке поетике, оваплоћене кроз уникатно кретање гласова у фактури коју обично означавамо као полифону, но само у оном смислу да су конститутивне линије релативно самосталне и једнако важне за формирање читавог музичког ткива. Мали обими мелодија, уски интервали и мали број употребних тонова указују на огроман креативни потенцијал, у коме се минимумом средстава добија оно не само потребно, већ и неопходно звучање ових песама у простору, које за своје извођаче представљају посебну, праву музичку категорију, нешто сасвим различито од разних обредних песама.

Аутор исписује практично два закључка. Један се односи на певање *из века* у прошлости и његовим перспективама, а други функционише, како он каже, „уместо закључка“. Ово последње заокружује литерарну форму, враћајући нас на Големовићева теренска истраживања из 1985. године и рад на магистарској тези, којима и почиње књига. Није изоста-

ла кратка синтеза свега што карактерише ово певање, сублимат свих знања и искустава накупљених током више од три деценије. Драгоце-но. Незаобилазно.

Да ли је ово „знање свих знања“? Не. Сам аутор је свестан да је ово мозаик чији су делови склапани преко тридесет година. И да, ту свака-ко није крај. Перспективе певања *из вика* постоје, како ће изгледати и како ће се развијати – остаје самом Големовићу, али и другима да прате у наредним деценијама. Битно је да се овом књигом читаоцу усађује „бубица“, оно интересовање и узбуђење откривања нечег блиског, а недовољно познатог. И жеља да се и ми нађемо негде, на некој сеоској аутобуској станици у околини Нове Вароши, можда угледамо она два стамена господина са насловнице, и можда их замолимо да, шта друго, запевају *из вика*!

доц. др Младен Марковић
Факултет музичке уметности, Београд
Е-пошта: mladenmarkovich@gmail.com

Примљено: 4. 7. 2017.
Прихваћено: 15. 9. 2017.